

KLAGANDE

Ramböll Sverige AB, 556133-0506

Ombud: Bolagsjurist Joakim Norrgård
Ramböll Sverige AB
Box 17009
104 62 Stockholm

MOTPART

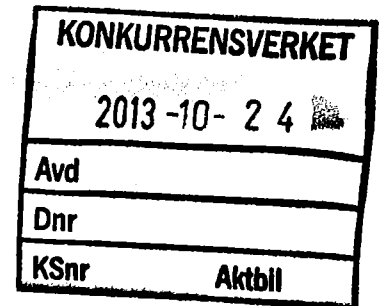
Halmstads kommun
Box 153
301 05 Halmstad

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Göteborgs dom den 13 september 2013 i mål nr 4975-13, 5008-13, 5041-13 och 5042-13, se bilaga A

SAKEN

Överprövning av offentlig upphandling, fråga om avskrivning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten skriver av målet.

Kammarrätten upphäver det interimistiska beslutet av den 7 oktober 2013.

YRKANDEN M.M.

Ramböll Sverige AB överklagar förvaltningsrättens dom i den del den gäller områdena Besiktning bygg, Besiktning el, Besiktning luftbehandling, Elprojektör, Värme och sanitetsprojektör, Kontrollansvarig, Kontroll bygg, Kontroll el, tele och data, Kontroll mark, Konstruktör, Miljöinventering samt Projekt- och byggledning.

KONKURRENS-
Dok.Id 265088 VERKET / UPPHANDL. ENHETEN /

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1531 401 50 Göteborg	Stora Nygatan 21	031-732 74 00 E-post: kammarratten.goteborg@dom.se www.kammarratten.goteborg.se	031-732 76 00	måndag – fredag 08:00-16:00

RECEIVED	
JAN 10 1964	
TO	FROM
BY	DATE

Kammarrätten har den 7 oktober 2013 beslutat att Halmstads kommun inte får ingå avtal avseende dessa områden innan något annat har bestämts.

Halmstads kommun har härefter informerat kammarrätten om att kommunen den 24 september 2013 har tecknat avtal inom de aktuella områdena. Med anledning av att avtal tecknats efter avtalsspärrens utgång men före kammarrättens interimistiska beslut, anser kommunen att det interimistiska beslutet ska upphävas och målet avskrivas.

Ramböll Sverige AB har beretts tillfälle att yttra sig, men har inte hörts av.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Av 16 kap. 10 § första stycket lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, förkortad LOU, framgår att i de fall en förlängd avtalsspärr gäller enligt 8 §, får den upphandlande myndigheten inte ingå avtal förrän tio dagar har gått från det att förvaltningsrätten har avgjort målet.

Enligt 16 kap. 6 § andra stycket LOU får överprövning av en upphandling inte ske efter det att ett avtal har slutits mellan den upphandlande myndigheten och en leverantör.

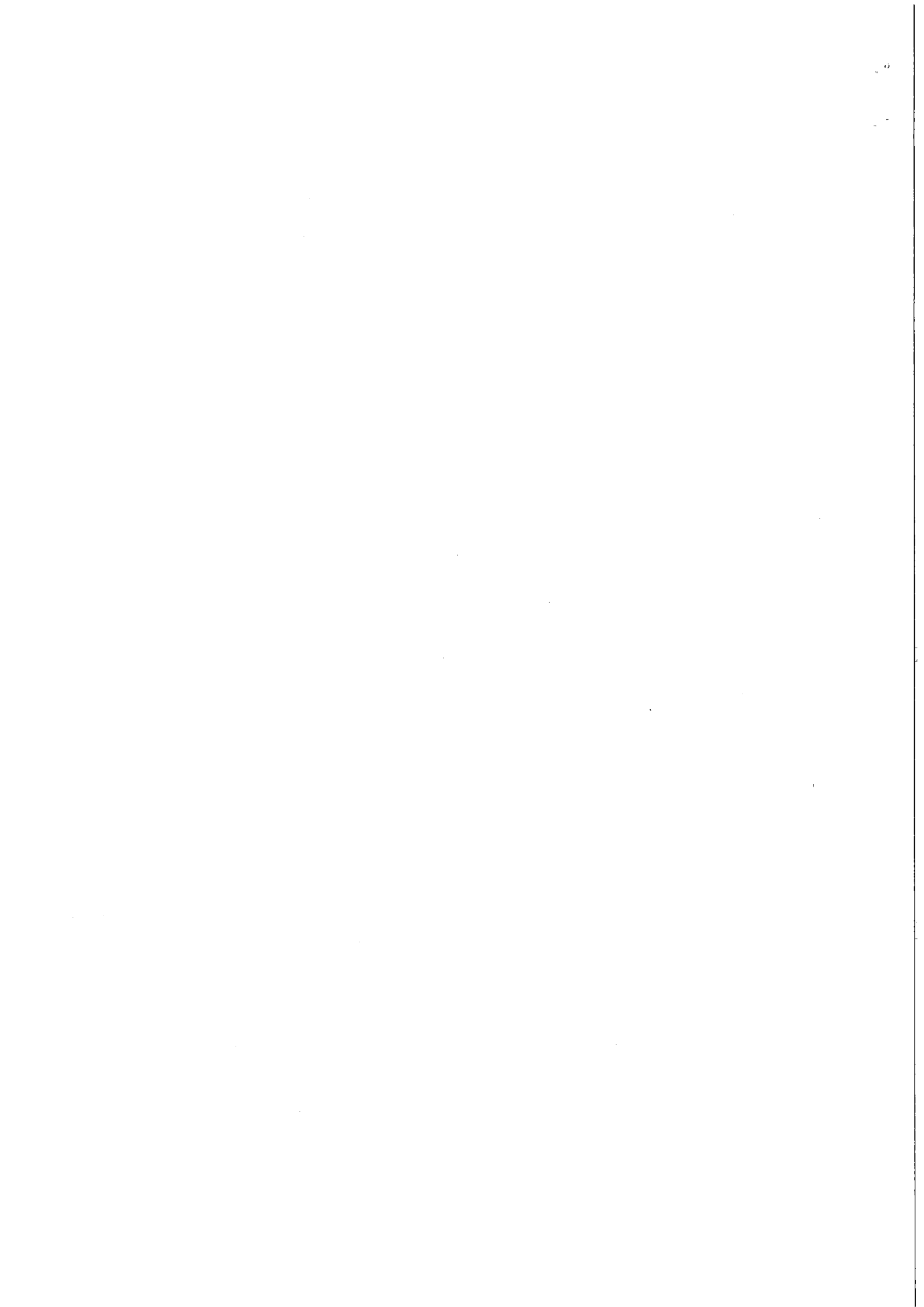
Eftersom avtal har slutits i aktuell del av upphandlingen får kammarrätten inte överpröva denna. Målet ska således skrivas av.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Mikael Ocklind

Åsa Ståhl
referent

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG
Avdelning 2

DOM
2013-09-13
Meddelad i
Göteborg

ab 11

Sida 1 (52)

Mål nr
4975-13 E
5008-13 E
5041-13 E
5042-13 E
Enhet 2:1

Bilaga A

SÖKANDEN

Mål nr 4975-13

1. Cattegatt Consult AB, 556858-6316
Linjegatan 3B
302 50 Halmstad

Mål nr 5008-13

2. Fredblad Arkitekter AB, 556500-5492

Ombud: Advokat Mats Österborg
Advokatfirman Acta i Halmstad HB
Hamngatan 11
302 43 Halmstad

Mål nr 5041-13

3. Ramböll Sverige AB, 556133-0506

Ombud: Bolagsjurist Joakim Norrgård
Ramböll Sverige AB
Box 17009
104 62 Stockholm

Mål nr 5042-13

4. Ottosson & Wolrath Byggkonsult AB, 556283-2872
Bredgatan 1
302 45 Halmstad

MOTPARTER

1. Halmstads kommun, 212000-1215
Box 153
301 05 Halmstad

2. M. Maddison Konsult AB

Ombud: Jur dr Catrin Karlsson
Amber advokater
Box 363
301 09 Halmstad

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

Dok.Id 219953

Postadress
Box 53197
400 15 Göteborg

Besöksadress
Sten Sturegatan 14

Telefon
031 - 732 70 00

Telefax
031 - 711 78 59

E-post: forvaltningsrattenigoteborg@dom.se

Expeditionstid
måndag - fredag
08:00-16:00

DOMSLUT

Förvaltningsrätten bifaller Fredblad Arkitekter AB:s ansökan och beslutar att upphandlingen får avslutas först sedan rättelse har gjorts och rättelsen ska innebära att M Maddison Konsult AB:s anbud utesluts från utvärdering avseende konsultområde Arkitekt fastigheter.

Förvaltningsrätten avslår övriga ansökningar.

BAKGRUND

Halmstads kommun (kommunen) har genomfört en ramavtalsupphandling av tekniska konsulttjänster – fastighetsområdet, dnr KS 2012/0442, genom ett öppet förfarande. Upphandlingen omfattar 29 olika konsultkategorier.

Av tilldelningsbeslut från den 21 mars 2013 framgår bl.a. att *Cattegatt consult AB* (Cattegatt consult) har rangordnats som nummer 1 inom konsultområde Besiktning El, som nummer 2 inom konsultområde Kontroll el, tele, data och som nummer 3 inom konsultområdena El-projektör och CE-märkning. Vidare framgår att *Ramböll Sverige AB* (Ramböll) bl.a. har rangordnats som nummer 2 inom konsultområdena Kontrollansvarig, Kontroll mark och Konstruktör samt som nummer 3 inom konsultområdena Besiktning bygg, Kontroll bygg och Miljöinventering,

Kommunen har genom beslut den 3 april 2013 återtagit tilldelningsbeslutet från den 21 mars 2013 inom följande konsultområden; Akustik, Arkitekt fastigheter, Besiktning bygg, Besiktning el, El-projektör, Kontrollansvarig, Kontroll bygg, Kontroll el, tele data, Konstruktör, Miljöinventering, Projekt- och byggleddning, Värme och sanitetsprojektör och CE-märkning.

Av nytt tilldelningsbeslut från den 23 april 2013 framgår att Cattegatt consults och Rambölls anbud inte har gått vidare till utvärderingen med motiveringen att skallkravet i punkten 1.2.5 gällande anbudets form inte är uppfyllt. Av detta tilldelningsbeslut framgår vidare att *M Maddison konsult AB* (Maddison konsult) har rangordnats som nummer 1 och *Ottosson & Wolrath Byggkonsult AB* (Ottosson & Wolrath) som nummer 3 inom konsultområde Konstruktör. Avseende konsultområde Arkitekt fastigheter har Maddison konsult rangordnats som nummer 1 och *Fredblad Arkitekter AB* (Fredblad Arkitekter) som nummer 2. Fredblad Arkitekter och Maddison

konsult har erhållit samma poäng och lottodragning har skett för att särskilja anbudsgivarna.

YRKANDEN M.M.

Mål nr 4975-13

Cattegatt consult

Cattegatt consult ansöker om överprövning av upphandlingen rörande områdena Besiktning El, Kontroll el, elprojektering och CE-märkning och yrkar i första hand att tilldelningsbeslutet från den 21 mars 2013 ska gälla och i andra hand att upphandlingen avbryts. Cattegatt consult anför bl.a. följande.

Att avge svar i bilaga

I den ändrade tilldelningen menar kommunen att Cattegatt consult inte uppfyller skalkkravet i punkt 1.2.5 i förfrågningsunderlaget, av vilken framgår att svar på fritextfrågor inte ska anges enbart i bilagor. Cattegatt consult har angett svar för punkt 1.4.3 i bilagor. Svaren gäller företagspresentation och svar och beskrivning av rutiner för kvalitetssäkring. I anbudsformuläret på webtjänsten Vismatend fanns under punkt 1.4.3 svarsfält för fritextsvar. Dessa svarsfält var inte proportionerliga i förhållande till det innehåll som krävs för att besvara frågorna. Svarsformuläret redovisade cirka fem rader text, vilket medför att överskådligheten över svaret i webanbudet inte blir tillfredsställande.

Under anbudstiden inkom en fråga vilken besvarades av den upphandlande enheten på Vismatend, fråga nummer 51. Cattegatt consults tolkning av

svaret innebär att frågorna under punkten 1.4.3 kan besvaras i bilaga, eftersom den upphandlande enheten pekar på vikten av att redovisa hur man uppfyller kraven. Dessa frågor kräver ett längre svar eller redovisning. Om avsikten hade varit att inte acceptera redovisning av svar i bilaga för fråga 1.4.3 borde kommunen tydligare besvarat den klart ställda frågan nekande, vilket man väljer att inte göra utan trycker istället på vikten av svaren. Genom svaret ger kommunen utrymme för tolkning av om syftet var att kraven i punkten 1.2.5. skulle kvarstå i sin helhet. De svar, eller obesvarade frågor, som den upphandlande enheten avger under anbudstiden är en del av förfrågningsunderlaget och torde då gälla före anbudsformuläret. Tolkning av otydliga underlag är enligt praxis till motpartens fördel. Vidare accepterades i den första tilldelningen att svaren lämnades i bilaga.

Hantering av tilldelningsprinciper vid ändringar

Kommunen återtog tilldelningen utan att överprövning var begärd med den enda motiveringen att det inkommit synpunkter. Cattegatt consults tolkning är då att upphandlingen avbryts. Därefter utsänds en ny tilldelning utan ny upphandling, vilket då torde ses som en direktupphandling. Det finns tidigare prövade fall där upphandlande enheter återtagit en tilldelning och utkommit med ny tilldelning då den upphandlande enheten har rättat dolda fel. Med dolda fel menas exempelvis felberäkningar i excelark där anbudsgivarna utvärderas genom poängberäkning. Med felaktiga bakomliggande formler har då fel anbudsgivare tilldelats kontraktet. Detta har rättats då andra anbudsgivare eller den upphandlande enheten upptäckt felet. I denna upphandling rör det sig inte om ett fel som den upphandlande enheten rättar, utan redovisningen av begärda uppgifter i punkten 1.4.3 framgick på det sätt som var redovisat. Den upphandlande enheten accepterade först denna redovisning från flera anbudsgivare. Efter synpunkter eller påtryckningar från andra anbudsgivare ändrar man sedan sin bedöm-

ning. Det har inte funnits skäl att återta tilldelningen eftersom ingen begärt överprövning och då rättning av nya eller dolda uppgifter inte skett. Kommunen omprövar sin egen utvärdering under avtalsspärren, utan att det tillkommit nya omständigheter som inte var redovisade vid utvärderingen, vilket är otillbörligt.

Kommunen

Kommunen anser att Cattegatt consults ansökan ska avslås och anför i huvudsak följande. Tilldelningsbeslutet från den 21 mars 2013 har inte överklagats och kan därför inte prövas i detta mål. I punkten 1.4.3 i förfrågningsunderlaget begärs att det anbudsgivande företaget kortfattat ska beskriva företaget i fråga. Här har Cattegatt consult skrivit endast "Bilaga 1, Företagspresentation Cattegatt Consult AB". Cattegatt consults svar är därför inte förenligt med vad som angetts i punkten 1.2.5 om anbudets form. Den fråga med efterföljande svar från kommunen som Cattegatt consult hänvisar till ändrar på intet sätt förfrågningsunderlagets reglering i punkten 1.2.5. om fritextsvar. Därmed har kommunen haft rätt, och också skyldighet, att förkasta anbudet. När det gäller Cattegatt consults påstående om att svarsfältet i webbtjänsten inte är proportionerligt är det rätta förhållandet att fälten utökas allteftersom det skrivs i desamma. I Cattegatt consults anbud kan detta ses överst i punkten 1.4.4. där sju rader tagits i anspråk och inte fem som görs gällande. Det är helt förenligt med LOU att upphandlande myndighet genom beslut ändrar tidigare fattat tilldelningsbeslut. Ett sådant beslut innebär inte att upphandlingen avbryts. Inte heller innebär det efterföljande tilldelningsbeslutet att en direktupphandling sker.

Mål nr 5008-13

Fredblad Arkitekter

Fredblad Arkitekter ansöker om överprövning av upphandlingen och yrkar att upphandlingen ska rättas på så sätt att Fredblad Arkitekter tilldelas kontraktet avseende konsultområde Arkitekt fastigheter och att det vinnande anbudet förkastas. Fredblad Arkitekter anför bl.a. följande.

Kompetens och erfarenhet hos Maddison konsult

Av det anbudsunderlag som getts in av Maddison konsult framgår att bolaget helt saknar anställda med arkitektexamen från högskola och som är anslutna till SAR eller MSA. Istället har Maddison konsult hänvisat till tre helt fristående och självständiga arkitekter som är de konsulter som ska utvärderas och vars referenser är direkt avgörande för hela den utvärdering som görs av kommunen för respektive anbudsgivare. Maddison konsult anger själva i sitt svar i punkt 1.4.3. att dessa ska fungera som underleverantörer i anbudsunderlaget. Följande arkitekter har angetts för utvärdering:

1. Hampus Ekman, 72 år, arkitekt SAR, Ekman Arkitektkontor AB
2. Carl-Johan Herbertsson, 46 år, arkitekt SAR, Isrenn Arkitekter HB
3. Katrine Isrenn, 41 år, arkitekt SAR, Isrenn Arkitekter HB

Eftersom Maddison konsult helt saknar egen personal som uppfyller ställda krav på de konsulter som ska utföra de uppdrag som upphandlingen avser är det fel av bolaget att svara ja på frågan i punkt 1.6.1. Detta gäller eftersom det är uppenbart att Maddison konsult inte kommer att klara att utföra uppdragen enligt punkten 1.6.6.7. på grund av att Maddison konsult får anlita underleverantörer endast för att genomföra delar av uppdraget. På

det sätt som Maddison konsult har valt att utforma sitt anbud så ska underleverantörerna, Hampus Ekman, Carl-Johan Herbertsson och Katrine Isrenn utföra hela uppdraget. Det framgår inte av anbudsunderlaget från Maddison konsult hur affärsrelationerna med underkonsulterna ser ut. Detta skulle ha redovisats i företagspresentationen där organisation och resurser beskrivs under punkt 1.4.3. I stället anges Hampus Ekman, Carl-Johan Herbertsson och Katrine Isrenn under rubriken Personal, vilket ger intryck av att dessa personer skulle vara anställda hos anbudsgivaren. Det framgår inte heller av anbudsunderlaget hur Maddison konsult ska bedriva arbetet inom företaget. I det nu aktuella ärendet är det synnerligen viktigt att detta redovisas eftersom alla uppdrag som upphandlingen nu avser kommer att utföras av underkonsulter. Detta gäller på grund av att Maddison konsult själva helt saknar den kompetens som efterfrågas i upphandlingen. Maddison konsult har inte heller på något sätt tillhandahållit åtaganden från underleverantörerna eller på annat sätt visat att bolaget kommer att förfoga över nödvändiga resurser för att fullgöra uppdraget.

Av ingivna cv:n framgår inte att Hampus Ekman, Carl-Johan Herbertsson och Katrine Isrenn har någon kunskap eller erfarenhet och kan upprätta en tillgänglighetsutredning enligt punkten 2.1.1. Inte heller framgår denna kompetens på något annat ställe i underlaget. Maddison konsult har därför felaktigt svarat ja på frågan "Uppfylls krav på uppdrag?" under punkt 2.1.1.

Hampus Ekman, kompetens och erfarenhet

Inte heller i övriga delar uppfyller Maddison konsult ställda krav i 2.1. Kravspecifikation, område arkitekt fastighet. Av det cv som getts in beträffande Hampus Ekman framgår inte att han har den erfarenhet som anges i punkt 2.1.1.

I Hampus Ekmans cv anges att han åren 2005-2012 varit handläggare vid nio stycken gruppbestäder i kommunen. Fredblad Arkitekter gör gällande att Hampus Ekman inte varit handläggare vid något av dessa projekt.

Detta styrks av bifogade bygghandlingar där Fastighetskontoret i Halmstad är beställare:

- Bygghandling Erlandshus från den 19 oktober 2007 av vilken framgår att projektet är ritat av LH och RH, att handläggare varit MM och att ansvarig varit Michael Maddison
- Bygghandling Fyllinge från den 19 januari 2010 av vilken framgår att projektet är ritat av LH, att handläggare varit MM och att ansvarig varit Michael Maddison
- Bygghandling Ekorren 6 från den 26 augusti 2009 av vilken framgår att projektet är ritat av LH, att handläggare varit MM och att ansvarig varit Michael Maddison
- Bygghandling Spännbucklan från den 20 juni 2007 av vilken framgår att projektet är ritat av LH, att handläggare varit MM och att ansvarig varit Michael Maddison
- Bygghandling Fammarp från den 3 juni 2010 av vilken framgår att projektet är ritat av LH, att handläggare varit MM och att ansvarig varit Michael Maddison
- Bygghandling Höghuset 5 från den 29 november 2007 av vilken framgår att projektet är ritat av LH, att handläggare varit MM och att ansvarig varit Michael Maddison

Eftersom Fredblad Arkitekter uppfattat det som att Hampus Ekman vid en ålder om 72 år dragit ner på sin verksamhet, vilket styrks av att hans bolag, vari han är verksam som arkitekt, omsatte endast 64 000 kr under år 2011, kontrollerades i vilken omfattning som han faktiskt har varit verksam i de uppdrag som är angivna i ingivet cv. Enligt uppgift från Rikard Ahlgren, som är fastighetschef i Halmstads kommun, så har Hampus Ekman inte arbetat i nio gruppbestäder, utan i sex stycken. Den totala tiden som han arbetat i dessa projekt är 66 timmar över en tidsrymd om sju år, se bifogad sammanställning. Maddison konsult har i sin beskrivning av sin organisation i punkt 3.2. beskrivit vad en handläggares arbetsuppgifter omfattar och enligt denna beskrivning gäller följande: "Handläggaren upprättar i samråd med projektansvarig de handlingar som uppdraget kräver. Handläggaren säkerställer arbetet genom kontinuerlig uppföljning samt dokumenterad

kontroll och granskning av projektets kvalitets- och miljönivå". Det är inte rimligt att tro att Hampus Ekman på sammanlagt 66 timmar i sex projekt har utfört dessa arbetsuppgifter. Eftersom Hampus Ekman inte förekommer på något sätt i de ovan angivna bygghandlingarna eller på Maddison konsults hemsida får det anses styrkt att han inte har varit handläggare i de angivna projekten, utan att Michael Maddison i stället har haft denna roll. Det framgår även av bygghandlingarna att projekten är ritade av Louise Helleklev, och inte av Hampus Ekman.

Vid förfrågan hos fastighetskontoret på kommunen känner ingen tjänsteman till Hampus Ekman. Skulle han vara känd på fastighetskontoret, vilket vore ytterst rimligt om han varit handläggare i de angivna projekten, så ska kommunen enligt punkt 2.4.1 byta ut en av de referenser som angetts av anbudsgivaren mot kommunens interna referens. I denna punkt står vidare följande. "Om kommunen har erfarenhet av aktuell konsult sedan tidigare kan en av referenserna komma att bytas ut mot kommunens interna referens. Vilken referens som byts ut bestäms genom lottning." I fråga på www.tendsign.com har kommunen förtydligat detta på så sätt att "kan bytas ut" har bestämts vara "kommer att bytas ut". Trots att Hampus Ekman borde vara känd för kommunens fastighetskontor har inte någon av referenserna bytts ut.

Under åren 2010-2011 är vidare angivet att Hampus Ekman varit handläggare vid projektering av kontor och industrilokaler för Vianor AB i Halmstad. Fredblad Arkitekter gör gällande att Hampus Ekman inte varit handläggare vid detta projekt. Detta styrks av bygghandlingar från den 15 juni 2011 av vilka framgår att projektet är ritat av LH, att handläggare varit MM och att ansvarig varit Michael Maddison. Eftersom Hampus Ekman inte förekommer på något sätt i de angivna bygghandlingarna får det anses

styrkt att han inte varit handläggare i det angivna projektet, utan att istället Michael Maddison haft denna roll.

Under år 2012 är Hampus Ekman angiven som handläggare vid projektering av ny, större personalbyggnad åt FMFS. Fredblad Arkitekter gör gällande att han inte har varit handläggare i detta projekt. Detta styrks av ingivna bygghandlingar från den 6 september 2012 av vilka framgår att projektet är ritat av MA, att handläggare varit LHB och att ansvarig varit Michael Maddison. Av den av Maddison konsult upprättade projektorganisationen för detta projekt framgår att Louise Helleklev varit handläggare och att Hampus Ekman överhuvudtaget inte är med i projektorganisationen. Eftersom Hampus Ekman inte förekommer på något sätt i de angivna bygghandlingarna får det anses styrkt att han inte varit handläggare i det angivna projektet, utan istället att Louise Helleklev haft denna roll.

Under år 2011 är Hampus Ekman angiven som handläggare för en brandstation i Eksjö. Enligt uppgift från chefen för Eksjö kommuns fastigheter har Hampus Ekman inte förekommit i detta projekt i sådan omfattning att projektledaren minns honom. Fredblad Arkitekter gör gällande att Hampus Ekman inte varit handläggare i detta projekt, vilket styrks av bygghandlingen Eldflamman 2 från den 17 februari 2012 av vilken framgår att projektet är ritat av LHB, att handläggare varit LHB och att ansvarig varit Michael Maddison. Eftersom Hampus Ekman inte förekommer på något sätt i de angivna bygghandlingarna får det anses styrkt att han inte varit handläggare i det angivna projektet, utan istället att Louise Helleklev haft denna roll.

Det är vidare angivet att Hampus Ekman år 2008 varit handläggare

vid projektering av kontor och industrilokaler för Ecofix AB. Fredblad Arkitekter gör gällande att Hampus Ekman inte varit handläggare i detta projekt. Detta styrks av bygghandlingen Fyllinge 20:471 från den 31 maj 2007 av vilken framgår att projektet är ritat av LH, att handläggare varit MM och att ansvarig varit Michael Maddison. Av utdrag från Maddison konsults hemsida framgår att bolagets uppdrag avser arkitekt och konstruktion. Eftersom Hampus Ekman inte förekommer på något sätt i de angivna bygghandlingarna eller på Maddison konsults hemsida får det anses styrkt att han inte varit handläggare i det angivna projektet, utan att i stället Michael Maddison haft denna roll.

Det är även angivet att Hampus Ekman år 2010 var nominerad till Byggnadsnämndens arkitekturpris i Halmstad för projektering av ombyggnad av Kv Hajen 4 i Halmstad. Fredblad Arkitekter gör gällande att Hampus Ekman inte har projekterat detta projekt. Detta styrks av bygghandling Hajen 4 från den 19 maj 2010 av vilken framgår att projektet är ritat av LH, att handläggare varit MM och att ansvarig varit Michael Maddison. Av utdrag från Maddison konsults hemsida framgår att bolagets uppdrag avser arkitekt och konstruktion. Eftersom Hampus Ekman inte förekommer på något sätt i den angivna bygghandlingen eller på Maddison konsults hemsida får det anses styrkt att han inte varit handläggare i det angivna projektet, utan att i stället Michael Maddison haft denna roll. För övrigt är det denna byggnad som Maddison konsult bedriver sin verksamhet i och som referenten Woltea Bygg AB byggt om.

Uppgifterna i ingivet cv ska bekräfta kompetens och erfarenhet inom området. En förutsättning för att detta ska vara möjligt är självfallet att angivna uppgifter är riktiga. Kommunen har vid en första prövning av ingivna anbud inte haft anledning att ifrågasätta riktigheten och har inte heller någon skyldighet att genomföra närmare efterforskningar kring lämnade

uppgifter. Efter det att kommunen fattade tilldelningsbeslutet den 21 mars 2013 har dock Fredblad Arkitekter vid ett möte med kommunen informerat kommunen om de oriktigheter som finns i ingivet cv för Hampus Ekman. Kommunen har därefter kontaktat Maddison konsult och efterhört om lämnade uppgifter i cv-dokumentet är korrekta. Detta har sedan Maddison konsult bekräftat i ett e-postmeddelande till kommunen den 19 april 2013. Efter att kommunen fått vetskap om att cv-dokumentet ifrågasatts av Fredblad Arkitekter, och då även i detalj informerats om på vilka punkter informationen inte är riktig, har kommunen brustit i sin handläggning eftersom man synes ha nöjt sig med det svar som erhållits i Maddison konsults e-postmeddelande och underlåtit att närmare undersöka uppgifterna. För det fall kommunen närmare granskat uppgifterna i Hampus Ekmans cv hade det varit uppenbart att Maddison konsult lämnat oriktiga uppgifter i anbudet och att dessa uppgifter inte varit av oväsentlig betydelse för bedömningen av tilldelningen av avtalet. Det hade då funnits förutsättningar att häva avtalet enligt punkt 1.6.10.4 i förfrågningsunderlaget. Att under dessa förutsättningar fortskrida med upphandlingen och bortse från de oriktiga uppgifterna är fel.

Uppgifterna om de referensprojekt som är upptagna i cv:t är vilseledande och oriktiga. Felaktigheterna är av sådan art och omfattning att det får hållas för uteslutet att de tillkommit av misstag eller förbiseende. Därtill bör felaktigheterna medföra att Hampus Ekman utesluts från fortsatt medverkan och bedömning i upphandlingen överhuvudtaget; detta särskilt med beaktande av vad som framförts ovan avseende arten och omfattningen av felaktigheterna samt syftet med desamma. Konsekvensen av detta är att det anbud som getts in av Maddison konsult inte är komplett eftersom kraven på ingivande av relevanta cv:n inte är uppfyllt.

Det bestrids att Hampus Ekman genom ingivet cv samt i övrigt uppfyller kravet på erfarenhet och kompetens under punkt 2.1.2. Det är inte visat att han har tillräcklig erfarenhet av att leda uppdrag med inriktning på kommunala fastigheter, nyproduktion samt om- och tillbyggnad av skolor, förskolor, förvaltningsbyggnader, äldreboende, gruppbostäder, idrotts- och fritidsanläggningar och offentliga lokaler enligt punkt 2.1.1.

Carl-Johan Herbertsson, kompetens och erfarenhet

Av de drygt 60 projekt som anges i Carl-Johan Herbertssons cv synes enbart två vara med inriktning på kommunala fastigheter, nämligen nybyggnad av Naturcenter Laholms kommun och ombyggnad av kommunhuset i Båstad. Naturcentrum i Laholm omfattar uppförandet av tre toaletter och en informationsbyggnad om totalt ca 50 m². Projektet är inte utfört. Ombyggnaden av kommunhuset i Båstad omfattar endast förändringar i planlösning. Det bestrids att Carl-Johan Herbertsson genom ingivet cv samt i övrigt uppfyller kravet på erfarenhet och kompetens inom området. Det är inte visat att han har tillräcklig erfarenhet av att leda uppdrag med inriktning på kommunala fastigheter, nyproduktion samt om- och tillbyggnad av skolor, förskolor, förvaltningsbyggnader, äldreboende, gruppbostäder, idrotts- och fritidsanläggningar och offentliga lokaler, jfr punkt 2.1.1.

Katrine Isrenn, kompetens och erfarenhet

Av de ca 30 projekt som anges i Katrine Isrenns cv synes enbart ett vara med inriktning på kommunala fastigheter, nämligen nybyggnad av Naturcenter Laholms kommun. Detta projekt omfattar uppförandet av tre toaletter och en informationsbyggnad om totalt ca 50 m². Projektet är inte utfört. Det bestrids att Katrine Isrenn genom ingivet cv samt i övrigt uppfyller kravet på erfarenhet och kompetens inom området. Det är inte visat att hon

har tillräcklig erfarenhet av att leda uppdrag med inriktning på kommunala fastigheter, nyproduktion samt om- och tillbyggnad av skolor, förskolor, förvaltningsbyggnader, äldreboende, gruppboende, idrotts- och fritidsanläggningar och offentliga lokaler, jfr punkt 2.1.1.

Kundreferenser Hampus Ekman

För Hampus Ekman har Maddison konsult angett följande referenser:

1. Marcus Wolter, Woltea Bygg AB
2. Niclas Robertsson, Pio Country Club
3. Thore Jacobsson Bygg AB

Det bestrids att Woltea Bygg AB och Thore Jacobsson Bygg AB har köpt tjänster av Hampus Ekman och att dessa kan anses vara kundreferenser enligt punkt 2.4.1. Däremot är det känt att Woltea Bygg AB är kund till Maddison konsult och att Woltea Bygg AB byggt om det kontor som bolaget bedriver sin verksamhet i. Det är uteslutande betygssättningen av dessa referenser som avgör vilken poäng anbudsgivaren ska erhålla och därmed vilken möjlighet anbudsgivaren har att vinna anbudsgivningen. Woltea Bygg AB är en mindre lokal byggtreprenör med en årlig omsättning om ca 10 miljoner kr. Bolaget uppförde Pio Country Club, som är en mindre hotell- och restauranganläggning med 14 rum. Referenten Niclas Robertsson äger och driver verksamheten på Pio Country Club och det var han som lät utföra byggnationen av densamma. Niclas Robertsson är krögare och saknar annan erfarenhet av att bygga och projektera fastigheter. De angivna referenserna och de projekt som referenterna har kännedom om är således inte av den karaktär eller omfattning att referenterna kan avge välgrundade omdömen avseende Hampus Ekmans förmåga inom området att leda uppdrag med inriktning på kommunala fastigheter, nyproduktion samt om- och tillbyggnad av skolor, förskolor, förvaltningsbyggnader,

äldreboende, gruppboendestäder, idrotts- och fritidsanläggningar och offentliga lokaler.

Upplysningsvis ska nämnas att Fredblad Arkitekter och Maddison konsult båda har erhållit maxpoäng, men att Fredblad Arkitekter, förutom i ett fall, har angett referenspersoner som är kommunala tjänstemän medan Maddison konsult enbart har referenser från personer utanför den kommunala sfären. Kommunen har inte heller bytt ut någon av referenserna mot en referens inom kommunen, vilket ska göras enligt vad som framförs ovan.

Kompetens och erfarenhet avseende rutiner för kvalitetssäkring

Under punkt 1.4.3. stipuleras att anbudsgivare ska ha angivna rutiner för kvalitetssäkring som säkerställer att uppdraget, enligt den definition som ges i punkt 2.1.1., utförs på ett sådant sätt att överenskommen omfattning och kvalitet uppnås och säkerställs. Maddison konsult beskriver ett kvalitets- och miljöledningssystem som är utformat för sin huvudsakliga verksamhet inom konstruktion och inte för en arkitektverksamhet.

Till styrkande av ett relevant kvalitets- och miljösystem har Maddison konsult lämnat två referenser i enlighet med punkt 1.4.3., vilka ska styrka att det för utförande av uppdrag inom området Arkitekt fastigheter finns ett sådant kvalitets- och miljöledningssystem som efterfrågas. I referens nr 1 anges Torbjörn Andrén som kontaktperson och uppdraget avser om- och tillbyggnad av Åledsskolan för Fastighetskontoret, Halmstads kommun. I detta projekt var Fredblad Arkitekter arkitekt och Maddison konsult var konstruktör. Således styrker denna referens att det finns ett kvalitetssystem avsett för konstruktion, men inte att det finns ett relevant kvalitets- och miljösystem avsett för arkitekter. I referens nr 2 anges Sven Håkansson

som kontaktperson och uppdraget avser Nybyggnad av flerbostadshus Kv Järneken, Gamletull, Halmstads kommun. I detta projekt var Liljevalls Arkitekter i Göteborg arkitekt och Maddison konsult var konstruktör. På sätt som anges ovan styrker detta således inte att det finns ett efterfrågat kvalitets- och miljösystem avsett för arkitekter.

Kommunens tilldelningsbeslut innebär att Fredblad Arkitekter kommer att lida skada eller riskerar att lida skada på grund av att bolaget har förlorat ett kontrakt till ett värde om flera miljoner kr.

Kommunen

Kommunen anser att Fredblad Arkitekters ansökan ska avslås och anför bl.a. följande. Upphandlingen har genomförts helt i enlighet med förfrågningsunderlaget, LOU samt övrig relevant lagstiftning. Företrädaren för Maddison konsult har i mail till handläggande upphandlare den 19 april 2013 bekräftat riktigheten av lämnade uppgifter i ingivna cv:n.

Kravspecifikation

Maddison konsult har i anbudet öppet redovisat hur bolaget kommer att organisera sig för det fall bolaget får avtal med kommunen. Sålunda anges i fritextsvaret under punkt 1.4.3. att bolagets samarbetspartners fungerar som underleverantörer. Därtill har konsulternas namn angetts samt vilka företag de är knutna till. De återkommer sedan under avsnitt 2.1. där tre av dem anges som de arkitekter som Maddison konsult erbjuder. Därmed prövas angivna personer i förhållande till de krav som kommunen uppställer i förfrågningsunderlaget. Detta är förenligt med förfrågningsunderlaget och innehållet i 15 kap. 15 a § LOU. Att personerna under rubriken "Organisation och resurser" har angetts som personal ändrar inte det nu sagda.

Tillgänglighetskonsult

I punkt 2.1.2. har det uppställts ett krav på Certifierad tillgänglighetskonsult. Under Frågor och svar har detta krav preciserats till att gälla minst en certifierad tillgänglighetskonsult i företaget och att intyg inges vid avtalsstart. Svaret har getts på en fråga om den certifierade tillgänglighetskonsulten ska vara en av de tre namngivna arkitekterna, men som sagt, svaret är att det är tillfyllest att sådan finns i företaget.

Kompetens och erfarenhet Hampus Ekman, Carl-Johan Herbertsson och Katrine Isrenn

De handlingar som getts in i målet beträffande Hampus Ekman motbevisar inte riktigheten av de uppgifter som lämnats i anbudet från Maddison konsult. När det sedan gäller innehållet i punkten 2.4.1. har texten justerats under Frågor och svar till att bli "kommer att" i stället för "kan"... "komma". Dock har det inte förelegat förutsättningar för utbyte av Maddison konsults referenter till kommunens interna referens eftersom det i dag inte finns någon tjänsteman som kan svara på samtliga frågor som ställs till referenterna avseende Hampus Ekman. Detta gäller enligt samtal med fastighetschefen i kommunen. Härvid ska också sägas att samtliga frågor måste kunna besvaras för att utbyte ska ske eftersom konsekvensen annars blir noll poäng på aktuell fråga.

De handlingar som getts in i målet beträffande Carl-Johan Herbertsson och Katrine Isrenn motbevisar inte riktigheten av de uppgifter som lämnat i anbudet från Maddison konsult.

Om just kompetens och erfarenhet vill kommunen särskilt framhålla texten i punkten 2.1.1. och 2.1.2. av förfrågningsunderlaget, nämligen att anvi-

sade arkitekter ska "kunna utreda och leda uppdrag med inriktning på kommunala fastigheter..." samt vidare att anvisade arkitekter ska bifoga cv som "bekräftar kompetens och erfarenhet inom området". I avsnitten uppställs dock inget krav om erfarenhetens omfattning.

Kundreferenser Hampus Ekman

De handlingar som getts in i målet beträffande Hampus Ekman motbevisar inte riktigheten av de uppgifter som lämnats i anbudet från Maddison konsult. Härvid ska särskilt framhållas att det i förfrågningsunderlaget inte anges vilka som kan vara eller inte kan vara referenter och inte heller att referenterna ska vara kopplade till viss typ av projekt, såsom kommunala fastigheter.

Rutiner för kvalitetssäkring

Kravet under punkt 1.4.3. vad avser kvalitetsledningssystem är att sådant ska finnas i företaget. Det uppställs således inte något krav på att det finns ett särskilt system för varje delområde som anbud lämnas inom. Maddison konsult har under angivet avsnitt angett vilket system företaget har.

Maddison konsult

Maddison konsult har getts tillfälle att yttra sig över handlingarna i målet och anför bl.a. följande. Maddison konsults anbud uppfyller alla krav enligt förfrågningsunderlaget och alla uppgifter i såväl bolagets anbud som i bifogade dokument inklusive cv för namngivna konsulter är korrekta och sanningsenliga.

Antalet anställda och medlemskap i SAR

Enligt förfrågningsunderlaget ska anbudsgivaren namnge tre arkitekter vilka ska ha arkitektexamen och vara anslutna till SAR. Samtliga av de tre arkitekter som anges i Maddison konsults anbud har sådan examen och är anslutna till SAR och MSA.

Samarbete

Det stämmer att Maddison konsult har ett nära samarbete med angivna konsulter. Bolaget har samarbetat med Hampus Ekman sedan år 2001 och har tydligt beskrivit denna organisation med samarbete med angivna arkitekter i sitt anbud. Angivna arkitekter utgör en del av projektorganisationen, där även flera av Maddison konsults anställda ingår. Anbudet är därmed i enlighet med såväl förfrågningsunderlaget som LOU eftersom Maddison konsult på detta sätt visat att bolaget förfogar över nödvändiga resurser. Angivna arkitekter anlitas för att genomföra delar av uppdraget. Denna organisation används även i den aktuella upphandlingen. Det framgår också av svar på publik fråga 51 ställd av Maddison konsult till kommunen att sådana konsulter ska anges som underleverantörer. Bolaget har därmed angett deras funktion i enlighet med instruktionerna. I enlighet med svar på samma fråga har anbudet lämnats in i Maddison konsults namn. Konsulterna i fråga är snarare samarbetspartners än underleverantörer.

Det är tillräckligt om Maddison konsult om så behövs vid avtalets tecknande kan visa att de ekonomiska och tekniska resurserna finns tillgängliga. Alldeles oavsett detta måste det för kommunen mot bakgrund av anbud med godkända bilagor varit mycket tydligt att angivna konsulter åtar sig att under hela kontraktperioden ställa sina resurser till Maddison

konsults förfogande. Även om angivna arkitekters åtagande inte skulle ha varit tydligt, vilket det således är, finns det ingen grund att ifrågasätta att Maddison konsult förfogar över angivna resurser. Det är på uppmaning av kommunen som dessa konsulter har angetts som underleverantörer medan de snarare är samarbetspartners. Det är mycket vanligt inom konsultbranschen att man samarbetar på detta sätt.

Tillgänglighetskonsult

Angivna arkitekter har bred erfarenhet och kunskap om tillgänglighetsutredningar, vilket kommer att redovisas vid avtalstecknandet. Det framgår av punkt 2.1.2. att denna kompetens ska styrkas vid tidpunkten för avtalstecknandet. Det ska även framhållas att Maddison konsult har gjort tillgänglighetsutredningar för gruppbofästigheter åt Halmstads kommun, vilket kräver hänsynstagande till om gruppbofästigheterna ska användas av autister, förståndshandikappade, missbrukare eller fysiskt funktionshindrade. Maddison konsult har därmed lämnat korrekt svar på frågan om krav på uppdrag uppfylls under punkt 2.1.1.

Handläggare i den aktuella upphandlingen

Referensprojekten i cv:t är med som en allmän upplysning om respektive personers kompetens. Det är erfarenhet och kompetens som ska styrkas i cv:t. Detta är inget som ska poängsättas eller utvärderas. Det ställs i förfrågningsunderlaget inte något krav på att i cv:t ange i vilken funktion den aktuella konsulten arbetat i olika projekt. Det finns enligt upphandlingsreglerna eller förfrågningsunderlaget inte heller något krav på att den upphandlande myndigheten under upphandlingen ska kräva bevisning avseende den ena eller andra kategorin. Det bör även framhållas att i de cv som bifogas Fredblad Arkitekters anbud anges inte någon sådan funktion. Un-

der referensuppdrag anges i stället "genomförda i ansvarig befattning". Det ifrågasätts på vilket sätt en sådan beskrivning skulle visa på mer erfarenhet och kompetens än den som angetts i Hampus Ekmans, Katrine Isrenns eller Carl-Johan Herbertssons respektive cv.

I punkt 2.2. har kommunen angett tre kategorier, uppdragsledare, handläggare och administratör. Det framgår även av svar på publik fråga 49 avseende kategorisering av de i anbudet angivna konsulterna att man inte får använda sig av egna kategorier. Beskrivningen av konsulternas funktion, i till anbudet bifogade cv, förhåller sig till denna kategorisering, vilket medför att särskilt Hampus Ekmans betydelse framställts som väl blygsam.

Riktigheten i Hampus Ekmans cv och Hampus Ekmans kompetens

Hampus Ekmans cv visar tydligt att han besitter den erfarenhet som anges i punkt 2.1.1. Hampus Ekman har innehaft en mängd kvalificerade uppdrag. Under senare år har han samarbetat med Maddison konsult. Hampus Ekman har såväl nominerats som tilldelats Halmstads kommuns arkitekturpris och är en i branschen väl ansedd och synnerligen erfaren och kompetent arkitekt. Det ställs i förfrågningsunderlaget inget krav på bevisning avseende arkitekternas erfarenhet och kompetens. Listor bifogas på några ytterligare projekt som Hampus Ekman ansvarat för. Han har i dessa projekt ofta varit ansvarig i egenskap av uppdragsledare, vilket är en mer kvalificerad position än den som handläggare. Hampus Ekman och Maddison konsult bedriver ett mycket nära samarbete. Hampus Ekman har i sin roll på Maddison konsult en i arkitektoniska uppdrag övergripande roll som upphovsman och vid den arkitektoniska utformningen m.m. Att han inte står med på alla ritningar beror på att han bidrar med att tillföra uppdrag och ansvarar för den övergripande arkitektoniska utformningen av arbetet, såsom program, skisser och systemhandlingar. Om han inte behöver lägga

ner så mycket tid i varje uppdrag beror det på hans erfarenhet, vilket är en styrka för Maddison konsult. I de flesta arkitektföretag där det finns anställda fungerar det ofta så att den mest erfarna och kompetente arkitekten har en övergripande roll och står för de ursprungliga skisserna och ritningarna. Det är ofta andra personer som färdigställer ritningarna. I alla de av Fredblad Arkitekter anförda punkterna förhåller det sig på det sättet. Michael Maddison står med på samtliga ritningar i egenskap av firma-tecknare. Det är emellertid Hampus Ekman som, med hjälp av Louise Helleklev och andra medarbetare, har upprättat ritningarna.

Hampus Ekman har deltagit i samtliga projekt som anges i hans cv inklusive de nämnda nio gruppbestäderna. Om han har agerat som handläggare eller uppdragsledare är inget som enligt förfrågningsunderlaget ska utvärderas eller för den skull behöver anges. Inga felaktiga uppgifter har lämnats i Hampus Ekmans cv, vilket styrks av de fakturor utställda av Hampus Ekman som bifogas. Fredblad Arkitekter hävdar att Hampus Ekman inte projekterat Kv. Hajen 4. Till stöd för detta hänvisar de till en ritning som inte är en ritning från projektet som blev nominerat, utan i stället en enkel ritning från ett helt annat bygglov där det inreddes en lokal i källaren. Ritningar bifogas som tydligt visar att Hampus Ekman är arkitekten bakom detta projekt för vilket han också blev nominerad till Halmstads kommuns arkitektpris.

Kommunen har inte brustit i sin handläggning eftersom de, bortsett från Michael Maddisons e-postmeddelande, också förvissat sig om att uppgifterna var korrekta genom att ställa frågor till Michael Maddison och förvissat sig om att det finns dokumentation som styrker detsamma.

Carl-Johan Herbertssons och Katrine Isrenns erfarenhet och kompetens

I respektive cv anges ett stort antal genomförda projekt av olika karaktär och storlek, vilka mycket väl visar att såväl Carl-Johan Herbertsson som Katrine Isrenn uppfyller kravet på erfarenhet och kompetens inom området. Kravet på erfarenhet och kompetens kan inte anses innebära att de projekt man medverkat i ska vara precis sådana som upphandlingen berör, utan i stället att de ska vara sådana som kan visa att man har en sådan erfarenhet och kompetens inom arkitektur som gör att man kan uppfylla kravet. Om kommunen i upphandlingen skulle ställa det krav som Fredblad Arkitekter anser att den gör skulle det stå i strid med proportionalitetsprincipen och sannolikt även med likabehandlingsprincipen.

Kundreferenser Hampus Ekman

Samtliga referenser uppfyller de krav som ställs i punkt 2.4.1. och utgör kundreferenser inom näringslivet. Maddison konsult har tillsammans med Hampus Ekman utfört ett flertal projekt åt Woltea Bygg AB. Woltea Bygg AB är ett företag i Halmstad som bl.a. har ramavtal med det kommunala fastighetsbolaget HFAB. Niclas Robertsson, Pio Country Club, har anlitat Maddison konsult för att utföra ett flertal projekt fram till nu. Hänvisningen till Pio Country Club är ett bra exempel på Maddisons konsults kvalitativa arbete eftersom det lovordats av flera tidningar. Det nämns som "ett av världens 10 mest oförglömliga hotell".

Rutiner för kvalitetssäkring

Vad avser kravet på kvalitetssäkring ska framhållas att det framgår av förfrågningsunderlaget att ett kvalitetsledningssystem ska finnas inom företaget. Det krävs således inte ett särskilt kvalitetssystem för varje delområdet.

Även i denna del uppfyller således Maddison konsults anbud kraven enligt förfrågningsunderlaget eftersom bolaget har angivna rutiner för kvalitets-säkring inom företaget.

Fredblad Arkitekter

Fredblad Arkitekter har därefter tillagt bl.a. följande.

Hampus Ekmans cv

Det vidhålls att Hampus Ekmans cv är så missvisande att den bör lämnas utan avseende, vilket även vinner stöd i de uppgifter som framkommer i Maddison konsults yttrande. Där framkommer att Hampus Ekman haft mycket begränsad delaktighet i flertalet av de projekt som angetts i cv:t. Det är t.ex. anmärkningsvärt att Hampus Ekman har angett projekt där han varit delaktig i så ringa omfattning som endast ett par eller några timmar. Det bestrids att detta ska tolkas som att han inte behöver lägga ned så mycket tid i varje uppdrag p.g.a. hans erfarenhet, utan det är snarare ett exempel på hur samarbetet mellan honom och Maddison konsult fungerar.

Kompletterande uppgifter som avgetts efter anbudstidens utgång

De uppgifter som Maddison konsult lämnat efter anbudstidens utgång till kommunen och i detta mål avseende Hampus Ekmans erfarenhet och kompetens ska lämnas utan avseende. Enbart de uppgifter som framkommit i Maddison konsults ursprungliga anbud ska beaktas. I Maddison konsults yttrande framkommer att det utöver tidigare nämnt e-postmeddelande ska ha förevarit ytterligare kontakter mellan kommunen och Maddison konsult. Maddison konsult ska därvid ha svarat på frågor angående cv. Kommunens agerande att inhämta ytterligare uppgifter och tillåta kompletteringen, i

avsaknad av dokumentation kring vad som skett och framkommit, innebär att det föreligger stor risk för att särbehandling skett i strid mot likabehandlingsprincipen. Kommunen har gått för långt och överskridit rätten att inhämta kompletterande och förtydligande uppgifter eller i vart fall brustit i samband med att detta skett genom att inte dokumentera förfarandet på ett sätt som strider mot LOU.

Referenter

Maddison konsults yttrande bekräftar Fredblad Arkitekters uppfattning att de verkliga förhållandena är att de referenter som angetts i Hampus Ekmans cv är kunder till Maddison konsult och inte till Hampus Ekman. Även för det fall det förevarit vissa kontakter mellan Hampus Ekman och Maddison konsults kunder ifrågasätts om dessa har kunnat avge välgrundade och relevanta omdömen. Mot bakgrund av den mycket begränsade delaktighet som Hampus Ekman haft i de referensobjekt som han angett kan det ifrågasättas hur stor arbetsinsats som han personligen har bidragit med i förhållande till referenterna.

Samarbete

Det bestrids att det föreligger ett nära samarbete mellan Maddison konsult och de angivna konsulterna. Enligt uppgift från Carl-Johan Herbertsson till företrädare för Fredblad Arkitekter har det inte funnits något samarbete överhuvudtaget. Fredblad Arkitekter är av uppfattningen att Maddison konsults avsikt är att i stor omfattning använda sin egen anställda personal till att utföra de tjänster som omfattas av avtalet och att i vart fall Hampus Ekman används i anbudet som lejd representant/redskap/bulvan för att möjliggöra detta. Detta förfaringssätt strider mot grundtanken i upphand-

lingen med namngivna arkitekter och en utvärderingsmodell som är uppbyggd på de namngivna arkitekternas kompetens och erfarenhet.

Mål nr 5041-13

Ramböll

Ramböll ansöker om överprövning av upphandlingen och yrkar att upphandlingen ska rättas så att Rambölls anbud upptas till utvärdering alternativt att upphandlingen ska göras om. Ramböll anför bl.a. följande. Ramböll har beträffande efterfrågad företagspresentation i punkten 1.4.3. i fritextsvaret angett "Se bifogad företagspresentation" och i bilaga fogat sin företagspresentation till anbudet. Ramböll har härigenom uppfyllt det aktuella skullkravet, d.v.s. att anbudet ska innehålla en beskrivning av företaget. Den bilagda företagspresentationen är en del av Rambölls anbud. Kommunen har därför felaktigt förkastat Rambölls anbud. Vidare har kommunen under anbudstiden besvarat inkomna frågor från anbudsgivarna. En av frågorna som ställdes, fråga 51, avsåg möjligheten att lämna information i bilagor. Kommunen besvarar inte frågan på ett entydigt sätt, utan svaret ger utrymme för tolkning. Det vill säga även om förvaltningsrätten skulle finna att det av förfrågningsunderlaget framgår att bilagor inte är tillåtna har kommunen genom sitt svar öppnat upp för denna möjlighet. Det är kommunen som "förfogar" över förfrågningsunderlaget och kan genom angivna kompletteringar/svar under anbudstiden ändra förutsättningarna. Detta förhållande innebär att det är kommunen som ansvarar för eventuella otydligheter. Genom att förkasta Rambölls anbud har kommunen brutit mot likabehandlingsprincipen.

Enligt förfrågningsunderlaget kommer de anbud antas som är ekonomiskt mest fördelaktiga med hänsyn taget till kvalitet. Anbudsutvärderingen bas-

eras helt och hållet på referenstagning enligt i förfrågningsunderlaget beskrivet förfarande. Kommunen har i enlighet med kraven i förfrågningsunderlaget under utvärderingsperioden via e-post skickat ett antal frågor till de referenter som anbudsgivarna uppgett. Referenterna har sedan betygsatt anbudsgivarens prestationer i utvalda projekt/uppdrag med en skala från 0 till 10 poäng. I kommunens utvärderingsmodell har lägre betyg än 5 eller uteblivet svar på en enskild fråga enligt ovan medfört att anbudet inte har utvärderats med avseende på den aktuella konsultkategorin. Detta är en högst tveksam utvärderingsmodell. Alla frågor i kommunens frågebatteri behöver inte vara relevanta eller möjliga att bedöma/besvara för en viss referent med ett specifikt referensprojekt/-uppdrag i åtanke. Ett uteblivet svar på en viss fråga kan mycket väl vara ett resultat av att frågan inte är relevant/möjlig att besvara för referenten. Om kommunen, i samband med utskick av frågorna, informerat referenterna om följderna av uteblivna svar på en viss fråga är okänt för Ramböll. Anbudsgivarna har förvisso haft möjlighet att "preparera" sina uppgivna referenter inför referenstagningen, men själva konstruktionen i utvärderingsmodellen medför tveksamheter kring om denna ger ett rättvisande och transparent resultat med avseende på utvärderingskriteriet kvalitet. Vidare ifrågasätts även om den mycket långtgående följderna att anbud undantas från utvärdering om referenter lämnat ett betyg lägre än 5 på en enskild fråga står i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen.

Kommunen har genom sitt agerande brutit mot de grundläggande principerna för offentlig upphandling som de kommer till uttryck i 1 kap. 9 § LOU. Ramböll har till följd härav lidit skada, eller riskerar i vart fall att lida skada.

Kommunen

Kommunen anser att Rambölls ansökan ska avslås och anför bl.a. följande. I punkten 1.4.3. begärs att anbudsgivande företag kortfattat ska beskriva företaget ifråga. Här har Ramböll endast skrivit "Se bifogad Företagspresentation". Rambölls svar är således inte förenligt med vad som anges i punkten 1.2.5. om anbudets form. Den fråga med efterföljande svar från kommunen som Ramböll hänvisar till ändrar på intet sätt förfrågningsunderlagets reglering i punkten 1.2.5. om fritextsvar. Därmed har kommunen haft rätt, och också skyldighet, att förkasta anbuden. Vad gäller det som Ramböll anför angående utvärderingsmodellen konstateras att Rambölls anbud inte har förkastats p.g.a. vad som där framhålls. Dock är punkten ifråga helt och fullt förenlig med den s.k. proportionalitetsprincipen.

Mål nr 5042-13

Ottosson & Wolrath

Ottosson & Wolrath ansöker om överprövning av upphandlingen vad avser konsultområde Konstruktör och anför bl.a. följande. Det vinnande bolaget, Maddison konsult, har lämnat felaktiga uppgifter i sitt anbud och bör därför strykas från tilldelningsbeslutet. Skälen till detta är följande. Louise Helleklev Bengtsson står som arkitekt på bolagets hemsida. Hon är dock upptagen som konstruktör för utvärdering i anbudet. Enligt Louise Helleklev Bengtssons cv har hon varit handläggare för nio stycken Plantagenanläggningar mellan åren 2005 och 2009. Detta är fel enligt kontakt med Ulrika Hyll, kontorschef på Byggfast, och Morgan Stensson, handläggare på Byggfast. Detta framgår också av bifogade ritningar och fakturor för tre av dessa projekt och av e-postkonversation med Byggfast.

Louise Helleklev Bengtsson är inte konstruktör på FMST, vilket framgår av bifogade handlingsförteckningar och ritningar för konstruktör. Hon anges som handläggare för A (arkitekt). I projektet har Maddison konsult även gjort arbetsmiljöplanen av vilken framgår vilka projektörer som deltagit. Som handläggande konstruktör anges Erik Tegvald och alltså inte Louise Helleklev Bengtsson, som däremot är upptagen som handläggande arkitekt. Enligt hennes cv har hon varit uppdragsledare för Vianor AB åren 2010-2011. Detta är fel enligt telefonkontakt med byggtreprenör Thore Jacobsson, utan detta var Michael Maddison. Enligt bifogade K-ritningar är de ritade/konstruerade av MF/ET, handläggare MM och ansvarig Michael Maddison. Louise Helleklev Bengtsson har enligt bifogade A-ritningar ritat och Michael Maddison varit handläggare och ansvarig.

Övrig konsult, Marta Garcia Franco, står som arkitekt under Organisation och resurser, Personal i avsnitt 1.4.3. och inte som konstruktör. Övriga konsulter, Johanna Silén och Sebastian Rosén finns inte med i Organisation och resurser, Personal i avsnitt 1.4.3. SSI Byggdata står med som samarbetspartner i företagspresentationen, men är inte med som underleverantör i organisationsplanen med cv. Vidare bifogas e-postkonversation med kommunen och den styrker bl.a. att kommunen själv har avslöjat en felaktig uppgift.

Kommunen

Kommunen anser att Ottosson & Wolraths ansökan ska avslås och anför bl.a. följande. I punkt 3.1.2. anges inledningsvis de allmänna kraven på de konsulter anbudsgivaren erbjuder som byggnadskonstruktörer. I punkten b) står det "Ingenjörutbildning vid teknisk högskola". Louise Helleklev Bengtsson har enligt ingivet cv sådan utbildning. I anbudet från Maddison konsult anges också att Louise Helleklev Bengtsson är högskoleingenjör. I

den mån hon omnämns som arkitekt på Maddison konsults hemsida saknar betydelse eftersom uppgifterna inte på något sätt är oförenliga. De handlingar som getts in av Ottosson & Wolrath motbevisar inte uppgiften i Louise Helleklev Bengtssons cv om handläggaruppdrag, d.v.s. avsaknaden av namn i ritningsförteckning m.m. kan inte utgöra exklusiva bevis för Ottosson & Wolraths påstående.

Marta Garcia Franco står med under "övriga konsulter" i Maddison konsults anbud och således inte under "konsulter för utvärdering". Därmed har hon inte utvärderats. Detsamma gäller Johanna Silén och Sebastien Rosén.

Påståendet angående SSI Byggdata saknar relevans. I den mån SSI Byggdata är en samarbetspartner till Maddison konsult behöver ju inte företaget med nödvändighet vara underleverantör i denna upphandling. Uppfattningen om att felaktig uppgift från Maddison konsult beträffande Louise Helleklev Bengtsson avslöjats delas inte av kommunen.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet beaktas.

Av 16 kap. 6 § LOU framgår att om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i LOU och detta medfört att leverantören lidit eller kan

komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts.

En upphandlande myndighet får enligt 15 kap. 12 § andra stycket LOU begära att en ansökan eller ett anbud förtydligas eller kompletteras om det kan ske utan risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning.

I 15 kap. 15 a § LOU anges att en leverantör vid behov när det gäller ett visst kontrakt får åberopa andra företags kapacitet. Leverantören ska genom att tillhandahålla ett åtagande från de andra företagen eller på annat sätt visa att leverantören kommer att förfoga över nödvändiga resurser när kontraktet ska fullgöras.

I förarbetena till 15 kap. 15 a § LOU anges bl.a. följande. Bestämmelsen ska i allt väsentligt tolkas på samma sätt som sin motsvarighet över tröskelvärdena och den bör så långt som möjligt utformas i överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i 11 kap. LOU och LUF (prop. 2009/10:180 s. 297).

Av förarbetena till 11 kap. 12 § LOU, som utgör motsvarigheten till 15 kap. 15 a § på det direktivstyrda området, framgår följande. De nya direktiven reglerar till skillnad från de äldre direktiven möjligheten för en leverantör att ta hjälp av en annan leverantör för att uppnå erforderlig ekonomisk eller teknisk kapacitet. För den leverantör som inte för egen del klarar det kapacitetskrav som den upphandlande myndigheten eller upphandlande enheten ställt upp som krav i en upphandling är det således möjligt att träffa en överenskommelse med ett annat företag om att detta företag ska ställa sina resurser till anbudssökandens eller anbudsgivarens förfogande. Kan denne med stöd av avtal eller på annat sätt visa att han förfogar över den andra partens resurser och därmed uppnår erforderlig kapa-

citet i upphandlingen kan den upphandlande myndigheten eller den upphandlande enheten inte förkasta anbudet på grund av bristande kapacitet hos anbudssökanden eller anbudsgivaren (prop. 2006/07:128 s. 245 f.).

I mål om ingripande enligt LOU gäller som huvudprincip att den part som gör gällande att en upphandling är felaktig på ett klart sätt ska ange på vilka omständigheter denne grundar sin talan och att domstolens prövning bör begränsas till de grunder som parten åberopar (RÅ 2009 ref. 69).

Högsta förvaltningsdomstolen har i avgörandet RÅ 2002 ref. 50 uttalat att ett förfrågningsunderlag ska vara så klart och tydligt utformat att en leverantör på grundval av detta kan avgöra vad den upphandlande enheten tillmäter betydelse vid upphandlingen och en utvärderingsmodell ska vara så utformad att den är ägnad att leda till ett rättvisande resultat, d.v.s. att det anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt antas. I avgörandet uttalas vidare att de skiftande förhållanden som förekommer i det ekonomiska livet gör att även förfrågningsunderlag och utvärderingsmodeller som inte är optimalt utformade får godtas under förutsättning att de principer som bär upp LOU och gemenskapsrätten inte träds för.

Utredningen

Förfrågningsunderlaget

I punkten 1.2.5. *Anbudets form* sägs bl.a. följande.
Anbudsgivare skall besvara fritextsvar direkt i förfrågningsunderlaget, hänvisning till bilagor där så ej särskilt efterfrågas godtages inte och svar som enbart finns i bilagor medför att anbudet förkastas. CV går bra att lämna som bilaga.

I punkten 1.3.1. *CV och konsulter* anges bl.a. följande.
CV skall bifogas för de konsulter som anges för utvärdering.
CV för övriga konsulter kan komma att begäras in under avtalsperioden men bifogas inte anbudet. Utvärderas ej, endast som information.

För kommunen är det ytterst viktigt att de konsulter som utvärderas också kan komma att nyttjas vid kommande uppdrag. Konsulterna som utvärderas får därför inte bytas mot andra.

I punkten 1.4.3. *Teknisk och yrkesmässig kapacitet* anges bl.a. följande. Anbudsgivare skall inneha och visa att de har dokumenterade resurser, kompetens och erfarenhet att utföra uppdraget. Detta skall framgå av anbudet som skall innehålla en kortfattad beskrivning av det anbudsgivande företaget. Anbudsgivare skall ha rutiner för kvalitetssäkring som säkerställer att uppdraget utförs på ett sådant sätt att överenskommen omfattning och kvalitet uppnås och upprätthålls. Beskrivning av hur detta krav tillgodoses skall lämnas i anbudet.

Om anbudsgivaren inte innehar certifikat enligt ovan skall tydligt beskrivas nedan hur samtliga ovanstående minimikrav uppfylls.

Kortfattad beskrivning av det anbudsgivande företaget: (Fritextsvar)
Tydlig beskrivning av rutiner för kvalitetssäkring, obs samtliga punkter ovan gällande kvalitetssäkring måste beskrivas annars förkastas anbudet. (Fritextsvar)

I punkten 1.6.6.7. *Underleverantör* anges bl.a. följande.

Under förutsättning att kommunen i förhand givit sitt skriftliga godkännande får leverantören anlita underleverantörer för att genomföra delar av uppdraget. Kommunen skall i varje enskilt fall och i alla led godkänna eventuella underleverantörer. Dessa underleverantörer omfattas av samma krav och villkor som leverantören.

I punkten 2.1.1. *Uppdraget, område arkitekt fastighet* anges bl.a. följande. De av anbudsgivaren angivna arkitekterna ska kunna utreda och leda uppdrag med inriktning på kommunala fastigheter – nyproduktion samt om- och tillbyggnad. Skolor, förskolor, förvaltningsbyggnader, äldreboende, gruppboende, idrotts- och fritidsanläggningar och offentliga lokaler är förekommande uppdrag.

I arbetsuppgifterna ingår bland annat framtagning av handlingar i projektets olika faser så som programunderlag, illustrationer, skisser, programhandlingar, förfrågningsunderlag, myndighetskontakter, bygghandlingar etc. Konsulterna ska vidare kunna upprätta en tillgänglighetsutredning.

De namngivna konsulterna skall användas vid genomförande av uppdrag och anbudsgivare har ej rätt att byta ut dessa mot andra.

I punkten 2.1.2. *Erfarenhet och utbildning* anges bl.a. följande.

Anbudsgivaren ska i anbudet namnge tre arkitekter inom aktuellt konsultområde. Dessa tre arkitekter ska användas vid genomförandet av uppdrag. Anbudsgivaren ska bifoga CV med personliga referenser för de tre arkitekter som bekräftar kompetens och erfarenhet inom området. Erbjudna konsulterna ska ha god samarbetsförmåga, god förmåga att sätta sig in i nya uppdrag samt ledarförmåga för att driva processer.

Krav på allmän teknisk kunskap m.m.

De av anbudsgivaren angivna arkitekterna ska ha arkitektexamen från högskola, vara ansluten till SAR. Arkitekternas utbildning ska framgå och beskrivas i anbudet.

De angivna arkitekterna ska ha minst 6 års erfarenhet inom aktuellt område. Certifierad BAS-P.

Certifierad tillgänglighetskonsult.

Bevis för certifikat bifogas inte anbudet utan skickas in till kommunen vid avtalstecknandet.

I punkten 2.4.1. *Referensutvärdering* anges bl.a. följande.

Vid prövning av anbud kommer de anbud att antas som är det ekonomiskt mest fördelaktiga, med hänsyn taget till kvalitet.

Utvärdering av konsulterna genomförs genom referenstagning enligt nedanstående beskrivning:

Kommunen kommer under utvärderingsperioden att sända frågor via e-post till referenterna. Kommunen ställer angivna frågor, se nedan, till två av de tre referenterna där denna får ange sitt svar i poängform.

Observera! Det skall vara KUNDreferenser.

KUNDreferenserna skall anges nedan. Om kommunen har erfarenhet av aktuell konsult sedan tidigare kan en av referenterna komma att bytas ut mot kommunens interna referens. Vilken av referenterna som byts ut bestäms genom lottdragning.

Frågor och svar

12. Publik fråga

x.4.1 Referensutvärdering

Det framgår att kommunen kan komma att byta en referens om kommunen har egen erfarenhet av konsulten. Mot vilken bakgrund kommer kommunen att använda denna möjlighet?

Publikt svar

I de fall referensgruppen har vetskap om att angiven konsult har utfört uppdrag åt kommunen kommer en referens att bytas ut.

24. Publik fråga

Ni skriver beträffande certifierad tillgänglighetskonsult att "minst en per företag skall finnas". Avses den certifierade tillgänglighetskonsulten vara en av de 3 namngivna arkitekterna eller är det godtagbart att det finns en annan medarbetare på företaget som är certifierad?

Publikt svar

Minst en certifierad tillgänglighetskonsult per företag skall finnas. Det är tillräckligt att den finns i företaget.

51. Publik fråga

1. Under 1.4.3. står det att rutiner för kvalitetssäkring skall redovisas om man inte är certifierad. Att besvara samtliga punkter utan att bifoga hela kvalitetssäkrings-systemet är ju svårt. Därför undrar vi om det är ok att bifoga kvalitetssäkringssystemet som bilaga för att enklare kunna beskriva det?

1. I förfrågan anges: "Om anbudsgivare inte innehar certifikat enligt ovan skall tydligt beskrivas nedan hur samtliga ovanstående minimikrav uppfylls. Om certifikat finns bifogas det alternativt hänvisning till webbplats där giltigt certifikat presenteras." Om man beskriver (certifikat saknas) var noga att se till att de punkter som anges gällande minimikrav för ledningssystemet besvaras.

Förvaltningsrättens bedömning

Mål nr 4975-13 och 5041-13

Cattegatt consults och Rambölls ansökningar

Cattegatt consults och Rambölls anbud har enligt tilldelningsbeslut den 23 april 2013 inte gått vidare till utvärderingen med motiveringen att bolagen i strid med villkoren i förfrågningsunderlaget har lämnat svar under punkten 1.4.3. i form av bilagor.

En av huvudprinciperna enligt LOU är att anbud som inte uppfyller förfrågningsunderlagets obligatoriska krav, s.k. skallkrav, inte ska beaktas vid utvärderingen. Krav som anges i förfrågningsunderlaget måste således vara uppfyllda för att den upphandlande myndigheten ska kunna pröva anbudet. Av punkten 1.4.3. framgår att svaren ska anges som fritextsvar. Vidare anges i punkten 1.2.5. att hänvisning till bilagor där så inte särskilt efterfrågas inte godtas och att svar som enbart finns i bilagor medför att anbudet förkastas. Ostridigt har Cattegatt consult och Ramböll lämnat svar på de aktuella frågorna i form av bilagor. Detta svarssätt är därför i strid med de krav som anges i förfrågningsunderlaget. De båda bolagen anser dock att kommunen, genom sitt svar på publik fråga 51, har gett utrymme

för tolkningen att detta är förenligt med förfrågningsunderlaget. Cattegatt consult menar vidare att de frågor som ska besvaras kräver ett längre svar än vad de aktuella svarsfälten ger utrymme för.

De aktuella skallkraven i förfrågningsunderlaget vad gäller fritextsvar är klara och tydliga och en normalt omsorgsfull anbudsgivare måste rimligen ha förstått innebörden av dessa krav. Även om kommunens i sitt svar på frågan angående möjligheten att bifoga kvalitetssäkringssystem som bilaga inte besvarar frågan, utan kommunens inledande mening i svaret är enbart ett direkt återgivande av en mening som anges i punkten 1.4.3. och återstående del av svaret är intetsägande utifrån den ställda frågan, är det helt klart att svaret inte innebär att det skulle vara tillåtet för anbudsgivaren att frångå de i förfrågningsunderlaget ställda kraven på fritextsvar. Svaret på frågan, tillsammans med utformningen av de aktuella skallkraven, ger inte något utrymme för en tolkning som innebär att det skulle vara tillåtet att lämna svar på de aktuella frågorna i form av bilagor. Storleken på svarsfälten, som enligt kommunen utvidgas allteftersom det skrivs i dessa, innebär inte heller att det finns någon möjlighet att frångå kraven på fritextsvar. Cattegatt consult och Ramböll har därmed, genom att lämna svar på frågor i form av bilagor, inte uppfyllt förfrågningsunderlagets skallkrav och kommunen har därför gjort rätt som inte låtit bolagens anbud gå vidare till utvärderingen.

Cattegatt consult anför även att kommunen genom att återta det första beslutade tilldelningsbeslutet har avbrutit upphandlingen och att den nya tilldelningen är att se som en direktupphandling. Cattegatt consult anser också att det är otillbörligt av kommunen att ompröva sitt beslut, utan att någon har begärt omprövning och då det inte tillkommit några nya omständigheter som inte var redovisade vid utvärderingen.

Det finns inte något hinder för en upphandlande myndighet att fram till dess att kontrakt slutits ompröva ett tilldelningsbeslut under förutsättning att det inte görs i syfte att kringgå upphandlingsreglerna eller att agerandet innebär att de grundläggande unionsrättsliga principerna träds förnär. Vidare krävs att grund för rättelse eller omprövning föreligger (jfr Kammarrätten i Sundsvalls dom den 23 augusti 2006 i mål nr 621-06 och Kammarrätten i Stockholms beslut den 19 juli 2010 i mål nr 3503-10).

Krav som anges i förfrågningsunderlaget måste vara uppfyllda för att den upphandlande myndigheten ska utvärdera anbudet. Eftersom Cattedatt consults anbud inte uppfyller ställda krav i förfrågningsunderlaget har kommunen haft grund för att ompröva sitt tidigare tilldelningsbeslut. Kommunens rätt att ompröva tilldelningsbeslutet är inte beroende av att en ansökan om överprövning av det första tilldelningsbeslutet har gjorts och beslutet att återta det första tilldelningsbeslutet innebär inte i sig att kommunen har avbrutit upphandlingen. Det har inte framkommit att det nya tilldelningsbeslutet medför att de grundläggande principerna i LOU eller de unionsrättsliga principerna träds förnär. Skäl att ingripa mot upphandlingen på den anförda grunden saknas därför.

Ramböll gör vidare gällande att utvärderingsmodellens konstruktion medför tveksamheter kring om den ger ett rättvisande och transparent resultat med avseende på utvärderingskriteriet kvalitet. Detta gäller enligt Ramböll eftersom lägre betyg än 5 eller uteblivet svar från en referent på en enskild fråga medför att anbudet inte utvärderas med avseende på den aktuella konsultkategorin. Vidare ifrågasätts om följderna att anbud undantas från utvärdering om referenter lämnat ett betyg lägre än 5 på en enskild fråga står i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen.

En upphandlande myndighet har stor frihet att välja utformning av utvärderingsmodell så länge den inte strider mot LOU eller de EU-rättsliga principerna. Förutsättningarna för utvärderingen är i ifrågasatt del öppet och tydligt angivna i förfrågningsunderlaget och strider därför inte mot transparensprincipen. Mot bakgrund av föremålet för upphandlingen, dvs. konsulter inom diverse områden där erfarenhet och kompetens hos de konsulter som erbjuds har stor betydelse, får villkoren för utvärderingen av referenserna anses rimliga och relevanta och stå i proportion till de tjänster som ska tillhandahållas.

För att ett ingripande enligt LOU ska kunna komma i fråga krävs vidare att sökanden har lidit, eller kan komma att lida skada, p.g.a. att den upphandlande myndigheten brutit mot LOU. Eftersom kommunen har haft fog för att utesluta Rambölls anbud p.g.a. att det inte uppfyller samtliga skallkrav har Ramböll varken lidit eller kan komma att lida skada med anledning av utformningen av den tillämpade utvärderingsmodellen. Skäl saknas därför att på denna grund ingripa mot upphandlingen.

Sammanfattningsvis har varken Cattedgatt consult eller Ramböll visat att kommunen, på de grunder som Cattedgatt consult respektive Ramböll anför, har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i LOU på sätt som medfört att Cattedgatt consult eller Ramböll lidit eller kan komma att lida skada. Skäl för ingripande enligt 16 kap. 6 § LOU finns därför inte, varför bådas ansökningar om överprövning således ska avslås.

Mål nr 5008-13

Fredblad Arkitekters ansökan

Avsaknad av anställda anslutna till SAR eller MSA

Fredblad Arkitekter anför att Maddison konsult inte har några anställda som är anslutna till SAR eller MSA. Av förfrågningsunderlaget framgår att anbudsgivaren i anbudet ska namnge tre arkitekter inom aktuellt konsultområde och att de av anbudsgivaren angivna arkitekterna ska vara anslutna till SAR. Det finns inte något krav på att dessa ska vara anställda av anbudsgivaren. Det är ostridigt att de tre konsulter som Maddison konsult har namngett är anslutna till SAR. Maddison konsults anbud uppfyller därmed ifrågavarande skullkrav. Ingripande ska därför inte göras på denna grund.

Tillgänglighetskonsult

Fredblad Arkitekter anför att det av ingivna cv:n för Hampus Ekman, Carl-Johan Herbertsson och Katrine Isrenn inte framgår att de har någon kunskap eller erfarenhet av att upprätta en tillgänglighetsutredning och att denna kompetens inte heller framgår på något annat ställe i underlaget. Fredblad Arkitekter anser därför att Maddison konsult felaktigt har svarat ja på frågan "Uppfylls krav på uppdrag?" under punkt 2.1.1.

I punkten 2.1.1. ställs krav på att de av anbudsgivaren angivna arkitekterna ska kunna upprätta en tillgänglighetsutredning. Kravet på att de angivna konsulterna ska vara certifierade tillgänglighetskonsulter har i svar på publik fråga 24 ändrats till att det är tillräckligt att en certifierad tillgänglighetskonsult ska finnas i företaget. Denna kompetens ska bevisas vid avtalstecknandet. Fredblad Arkitekter har inte påstått att Maddison konsult

inte skulle ha någon certifierad tillgänglighetskonsult i bolaget. Det ställs i förfrågningsunderlaget inte något krav på att kunnandet att upprätta en tillgänglighetsutredning, vilket gäller samtliga angivna konsulter, ska styrkas eller framgå av konsultens cv. Enbart det faktum att det av de namngivna arkitekternas cv:n inte uttryckligen framgår att de har kompetens att upprätta en tillgänglighetsutredning innebär därmed inte att det är visat att Maddison konsult inte uppfyller det aktuella kravet. Ingripande ska därför inte göras heller på denna grund.

Användning av underleverantörer

Fredblad Arkitekter anför att Maddison konsult valt att utforma sitt anbud så att underleverantörerna, Hampus Ekman, Carl-Johan Herbertsson och Katrine Isrenn, utför hela uppdraget, vilket står i strid med kravet i förfrågningsunderlagets punkt 1.6.6.7. vad gäller att leverantören får anlita underleverantörer för att genomföra delar av uppdraget. Fredblad Arkitekter anser även att det inte framgår av anbudsunderlaget från Maddison konsult hur affärsrelationerna med underkonsulterna ser ut och att bolaget inte på något sätt har tillhandahållit åtaganden från underleverantörerna eller på annat sätt visat att bolaget kommer att förfoga över nödvändiga resurser för att fullgöra uppdraget.

Av förfrågningsunderlagets punkt 2.1.2. framgår att anbudsgivaren i anbudet ska namnge tre arkitekter inom aktuellt konsultområde och att dessa tre arkitekter ska användas vid genomförandet av uppdrag. Det ställs i förfrågningsunderlaget inte något krav på att enbart dessa ska utföra hela uppdraget. Maddison konsult har namngett Hampus Ekman, Carl-Johan Herbertsson och Katrine Isrenn. Anbudet strider därmed inte mot punkten 1.6.6.7.

Av anbudet framgår att de namngivna konsulterna inte är anställda av Maddison konsult. Om en leverantör åberopar andra företags kapacitet ska leverantören enligt 15 kap. 15 a § LOU genom att tillhandahålla ett åtagande från de andra företagen eller på annat sätt visa att leverantören kommer att förfoga över nödvändiga resurser när kontraktet ska fullgöras. Bestämmelsen i 15 kap. 15 a § LOU ger uttryck för ett kvalificeringskrav. Det innebär att kravet måste vara uppfyllt när anbudet lämnas. Den upphandlande myndigheten ska innan eller i samband med att leverantörens anbud utvärderas pröva om kravet är uppfyllt. Det har alltså ankommit på Maddison konsult att innan anbudstiden löpt ut för kommunen uppvisa ett åtagande från underleverantörerna eller på annat sätt visa att Maddison konsult kommer att förfoga över nödvändiga resurser när kontraktet ska fullgöras. Maddison konsult har under punkten 1.4.3. lämnat en företagspresentation i vilken bl.a. anges att de använder sig av samarbetspartners som fungerar som underleverantörer i detta anbud och att det bl.a. rör sig om Hampus Ekman, Carl-Johan Herbertsson och Katrine Isrenn. Maddison konsult har vidare i yttrande till förvaltningsrätten intygat att angivna konsulter åtar sig att under hela kontraktperioden ställa sina resurser till Maddison konsults förfogande. Att Maddison konsult i företagspresentationen uppger att man använder sig av underleverantörer utgör inte något åtagande från underleverantörerna och innebär inte att Maddison konsult har visat att man kommer att förfoga över nödvändiga resurser när kontraktet ska fullgöras. Att Maddison konsult har intygat att underleverantörerna åtar sig att under hela kontraktperioden ställa sina resurser till Maddison konsults förfogande utgör inte något åtagande från underleverantörerna och innebär inte heller att Maddison konsult visat att man kommer att förfoga över nödvändiga resurser när kontraktet ska fullgöras. Eftersom Maddison konsult inte visat att man kommer att förfoga över nödvändiga resurser när kontraktet ska fullgöras borde kommunen ha uteslutit Maddison konsult från utvärderingen. Kommunen har inte gjort detta, vilket innebär att

kommunen har brutit mot 15 kap. 15 a § LOU och likabehandlingsprincipen. Eftersom Fredblad Arkitekter kom tvåa vid utvärderingen har felet medfört att Fredblad Arkitekter lidit eller kan komma att lida skada. Felet avser utvärderingen varför det räcker att upphandlingen får avslutas först sedan rättelse gjorts. Rättelsen ska innebära att Maddison konsults anbud utesluts från utvärderingen.

Felaktigheter i Hampus Ekmans cv

Fredblad Arkitekter gör gällande att det finns ett antal felaktigheter i Hampus Ekmans cv och att dessa felaktigheter innebär att cv:t inte bekräftar hans erfarenhet och kompetens inom området. Fredblad Arkitekter anser att detta bör medföra att Hampus Ekman utesluts från fortsatt medverkan och att anbudet därmed inte är komplett eftersom kraven på ingivande av relevanta cv då inte är uppfyllda.

Fredblad Arkitekter anför att uppgiften i Hampus Ekmans cv att han har varit handläggare vid nio stycken gruppbestäder i Halmstads kommun inte är korrekt och att detta styrks av bifogade bygghandlingar gällande projektet, i vilka Hampus Ekmans namn inte förekommer. Fredblad Arkitekter uppger vidare bl.a. följande. Enligt kommunens fastighetschef har Hampus Ekman arbetat i enbart sex gruppbestäder och i sammanlagt 66 timmar under sju år. Det är inte rimligt att tro att Hampus Ekman har utfört de arbetsuppgifter som gäller för en handläggare i sex projekt på 66 timmar. Vidare har kommunen, trots att Hampus Ekman borde vara känd hos kommunen, inte bytt ut någon av referenserna enligt punkt 2.4.1. i förfrågningsunderlaget.

Fredblad Arkitekter bestrider även att följande uppgifter i Hampus Ekmans cv är korrekta: Handläggare vid projektering av kontor och industrilokaler

för Vianor AB, handläggare vid projektering av ny, större personalbyggnad åt FMTS, handläggare för en brandstation i Eksjö, handläggare vid projektering av kontor och industrilokaler för Ecofix AB samt handläggare vid projektering av ombyggnad av Kv Hajen 4 i Halmstad. Fredblad Arkitekter har till stöd härför bifogat ett antal bygghandlingar rörande de aktuella projekten, i vilka Hampus Ekmans namn inte förekommer. Fredblad Arkitekter uppger även, gällande brandstationen i Eksjö, att chefen för Eksjö kommuns fastigheter lämnat uppgift om att Hampus Ekman inte förekommit i detta projekt i sådan omfattning att projektledaren minns honom.

Maddison konsult har till bemötande av Fredblad Arkitekters uppgifter anfört bl.a. följande. Hampus Ekman har en övergripande roll som upphovsman vid den arkitektoniska utformningen och ansvarar för den övergripande utformningen av arbetet, såsom program, skisser och systemhandlingar. Om han inte behöver lägga ner så mycket tid i varje uppdrag beror på hans erfarenhet. I de flesta arkitektföretag fungerar det ofta så att den mest erfarne och kompetente arkitekterna har en övergripande roll och står för de ursprungliga skisserna och ritningarna. Det är ofta andra personer som färdigställer ritningarna. Så förhåller det sig i alla de av Fredblad Arkitekter anförda punkterna. Michael Maddison står med på samtliga ritningar i egenskap av firmatecknare. Det är emellertid Hampus Ekman som med hjälp av andra medarbetare har upprättat ritningarna. Maddison konsult har till stöd för att Hampus Ekmans cv är korrekt bifogat diverse fakturor utställda av Hampus Ekman för arbete i de olika projekten.

Vad gäller projektet Gruppbestäder Halmstads kommun har Fredblad Arkitekter för att visa att Hampus Ekman lämnat felaktiga uppgifter i sitt cv bifogat ett antal bygghandlingar avseende det aktuella projektet, i vilka Hampus Ekman inte finns angiven. Maddison konsult har lämnat en förkla-

ring till att Hampus Ekman inte anges på dessa och övriga bygghandlingar, som får anses möjlig. Skäl att bortse från denna förklaring saknas därför. Vidare har Maddison konsult kommit in med fakturor utställda av Hampus Ekman avseende projektet. Att Hampus Ekmans namn eller initialer inte finns angivna på de aktuella bygghandlingarna får därmed anses inte vara tillräckligt för att visa att uppgifterna i Hampus Ekmans cv är felaktiga. Vad gäller uppgiften om att Hampus Ekman arbetat endast totalt 66 timmar i projektet kan konstateras att det i förfrågningsunderlaget inte finns något krav vad gäller i vilken omfattning arbete ska ha lagts ned i de projekten som anges. Vidare har Maddison konsult lämnat en förklaring till varför Hampus Ekman inte alltid lägger ned så mycket tid i varje projekt. Den förklaringen får anses möjligen riktig. Skäl att bortse från den finns därför inte.

Vad gäller övriga projekt som Fredblad Arkitekter gör gällande att Hampus Ekman felaktigt uppgett i sitt cv, Vianor, FMTS, brandstation Eksjö, Ecofix och Kv Hajen 4, utgör på samma skäl som anges ovan enbart det faktum att Hampus Ekmans namn eller initialer inte finns angivna på de aktuella bygghandlingarna inte tillräckligt bevis för att uppgifterna ska anses sannolikt felaktiga. Maddison konsult har även, till stöd för att uppgifterna i Hampus Ekmans CV är korrekta, kommit in med fakturor avseende projekten utställda av Hampus Ekman. Vad gäller projektet Kv Hajen 4 har Maddison konsult också kommit in med bygghandlingar på vilka Hampus Ekman finns angiven. Vidare utgör enbart ett påstående om att projektledaren för projektet brandstationen i Eksjö inte minns Hampus Ekman inte ett bevis för att felaktiga uppgifter har lämnats.

Det ovan sagda innebär att Fredblad Arkitekter inte har visat att uppgifterna i Hampus Ekmans cv rörande de aktuella projekten är felaktiga. Skäl att

bortse från Hampus Ekmans cv saknas därmed. Med hänsyn härtill saknas också visad grund för Fredblad Arkitekters påstående om att Hampus Ekman saknar erfarenhet och kompetens inom området. Det finns därför inte skäl för ingripande enligt LOU på nu prövad grund.

Byte av referens

Fredblad Arkitekter påpekar att kommunen inte har bytt ut en referens mot kommunens interna referens, vilket enligt punkten 2.4.1. jämfört med svar på publik fråga 12 kommer att göras om kommunen har erfarenhet av aktuell konsult sedan tidigare.

Att kommunen ska ha erfarenhet av aktuell konsult innebär rimligtvis att det för att utbyte ska ske måste finnas någon anställd på kommunen som personligen har erfarenhet av den aktuella konsulten och därmed också har möjlighet att besvara samtliga de aktuella frågorna. Enligt kommunen finns det i dag inte någon tjänsteman som kan svara på samtliga frågor som ställs till referenterna avseende Hampus Ekman. Kommunens val att inte byta ut någon referent får därför anses inte strida mot förfrågningsunderlaget. Det finns därmed inte skäl för ingripande enligt LOU på denna grund.

Carl-Johan Herbertssons och Katrine Isrenns erfarenhet och kompetens

Fredblad Arkitekter gör gällande att Carl-Johan Herbertsson och Katrine Isrenn inte har visat att de har tillräcklig erfarenhet att leda uppdrag med inriktning på kommunala fastigheter, eftersom enbart två respektive ett av de projekt som anges i deras cv:n synes vara med inriktning på kommunala fastigheter och att dessa projekt inte är utförda.

Enligt förfrågningsunderlaget punkten 2.1.1. ska de av anbudsgivaren angivna arkitekterna kunna utreda och leda uppdrag med inriktning på kommunala fastigheter, nyproduktion samt om- och tillbyggnad. Enligt punkten 2.1.2 ska anbudsgivaren namnge tre arkitekter inom aktuellt konsultområde samt bifoga cv med personliga referenser som bekräftar kompetens och erfarenhet inom området. Den mest naturliga tolkningen är att med "området" här avses det aktuella konsultområdet, alltså Arkitekt fastigheter. Det finns således inte något uttryckligt krav vad gäller omfattningen av konsulternas erfarenhet av kommunala fastigheter. Fredblad Arkitekter har därför inte visat att Carl-Johan Herbertssons eller Katrine Isrenns cv:n inte skulle bekräfta erfarenhet och kompetens inom området, varför kommunen inte haft skäl att utesluta Maddison konsults anbud på denna grund. Det saknas därför skäl för ingripande enligt LOU på denna grund.

Hampus Ekmans referenser

Fredblad Arkitekter anför att såväl de referenser som Hampus Ekman har uppgett i sitt cv som de projekt som referenterna har kännedom om inte är av sådan karaktär eller omfattning att referenterna kan avge välgrundade omdömen avseende Hampus Ekmans förmåga inom området att leda uppdrag med inriktning på kommunala fastigheter. Fredblad Arkitekter bestri-der även att två av referenserna har köpt tjänster av Hampus Ekman.

Det kan konstateras att det i förfrågningsunderlaget inte finns något uttryckligt krav på att referenterna ska bekräfta kompetens och erfarenhet avseende just kommunala fastigheter. Enbart ett påstående från Fredblad Arkitekters sida om att Hampus Ekman inte skulle ha köpt tjänster av två av referenterna samt att de projekt som referenterna har kännedom om inte är av sådan karaktär eller omfattning att referenterna kan avge välgrundade omdömen, är vidare inte tillräckligt för att kommunen bör bortse från dessa

referenter. Fredblad Arkitekter har därför inte visat att de referenser som uppges i Hampus Ekmans cv strider mot de krav som ställs i förfrågningsunderlaget. Det finns därmed inte skäl för ingripande enligt LOU på denna grund.

Rutiner för kvalitetssäkring

Fredblad Arkitekter anför att Maddison konsult inte har styrkt att det finns ett kvalitet- och miljöledningssystem avsett för arkitekter, utan enbart ett sådant avsett för konstruktion. I punkten 1.4.3. ställs krav på att bolaget ska ha rutiner för kvalitetssäkring, men det ställs inte något krav på att det ska finnas ett särskilt kvalitet- och miljöledningssystem för varje delområde som anbud lämnas inom. Vad Fredblad Arkitekter anför innebär därför inte att Maddisons anbud inte uppfyller det aktuella skallkravet, varför det saknas skäl till ingripande på denna grund.

Kompletterande uppgifter efter anbudstidens utgång

Fredblad Arkitekter anför att det faktum att kommunen har inhämtat ytterligare uppgifter och tillåtit komplettering från Maddison konsult innebär att det finns stor risk för att särbehandling har skett i strid med likabehandlingsprincipen. Av vad som framkommer av handlingarna i målet har kommunen gett Maddison konsult tillfälle att bekräfta att de uppgifterna som anges i anbudet är korrekta. Det har inte framkommit att Maddison konsult getts tillfälle att i övrigt komplettera eller göra ändringar i sitt anbud. Fredblad Arkitekter har därmed inte visat att kommunen har särbehandlat Maddison konsult på ett sådant sätt att det strider mot likabehandlingsprincipen. Skäl att på denna grund ingripa mot upphandlingen saknas därmed.

Mål nr 5042-13

Ottosson & Wolraths ansökan

Ottosson & Wolrath anför att Maddison konsult har lämnat felaktiga uppgifter i sitt anbud som gör att bolaget bör uteslutas från upphandlingen. Ottosson & Wolrath påpekar bl.a. att Louise Helleklev Bengtsson står som arkitekt på Maddison konsults hemsida, men är upptagen som konstruktör i anbudet.

Det faktum att Louise Helleklev Bengtsson står som arkitekt på hemsidan utesluter inte att hon även är konstruktör. Ottosson & Wolrath har därför med beaktande av enbart uppgiften på hemsidan inte visat att Maddison konsult lämnat en felaktig uppgift genom att ange henne som konstruktör i anbudet.

Ottosson & Wolrath anför vidare att uppgiften att Louise Helleklev Bengtsson har varit handläggare för nio stycken Plantagenanläggningar är felaktig samt att detta styrks av såväl ritningar och fakturor från Byggfast från tre av dessa projekt som e-postkonversation med Byggfast.

Av Louise Helleklev Bengtssons cv framgår inte att hon skulle varit ensam handläggare i de aktuella projekten. Att en annan person anges som handläggare i de ritningar och fakturor som bifogats, vilka avser tre av projekten, utgör därför inte något som gör det sannolikt att Louise Helleklev Bengtsson har lämnat felaktiga uppgifter i sitt cv. Inte heller e-postkonversationen mellan Ottosson & Wolrath och Byggfast, av vilken i huvudsak framgår att Byggfast erbjuder sig att hjälpa Ottosson & Wolrath med att ta fram fakturakopior och konstruktionsritningar avseende

Plantagenanläggningarna, gör det sannolikt att de lämnade uppgifterna är felaktiga. I bifogad e-postkonversation mellan Ottosson & Wolrath och kommunen skriver företrädare för Ottosson & Wolrath att kommunen själva har avslöjat en felaktig uppgift från Maddison konsult gällande att Louise Helleklev Bengtsson står som uppdragsledare för K för nio stycken gruppbestäder i Halmstads kommun. I svar från kommunen framgår enbart att e-postmeddelandet har mottagits och inte att uppgifterna i sig är korrekta. Kommunen anför också i sitt yttrande att kommunen inte delar Ottosson & Wolraths uppfattning. E-postkonversationen gör därför inte sannolikt att felaktiga uppgifter har lämnats av Maddison konsult.

Ottosson & Wolrath anför även att Louise Helleklev Bengtsson inte har varit konstruktör vid projekteringen åt FMTS samt att detta styrks av handlingsförteckning och ritningar för konstruktör och av projektets arbetsmiljöplan. Av den bifogade handlingsförteckningen framgår att det finns 19 stycken konstruktionsritningar. Ottosson & Wolrath har bifogat en av dessa, benämnd allmänna anvisningar. I ritningen saknas information om vem som är uppdragsledare. Att Louise Helleklev Bengtsson inte anges på denna ritning innebär i sig inte något bevis för att hon sannolikt inte har varit uppdragsledare vid denna projektering i enlighet med hennes cv. Av den arbetsmiljöplan som bifogats framgår bl.a. att den är upprättad av Louise Helleklev Bengtsson, att Louise Helleklev Bengtsson är handläggande arkitekt och kontaktperson för arbetsmiljösamordningen samt att Erik Tegvald är handläggande konstruktör. Att Louise Helleklev Bengtsson har upprättat arbetsmiljöplanen ger stöd för hennes uppgift om att hon varit uppdragsledare i detta projekt. Att hon inte är angiven som handläggande konstruktör i arbetsmiljöplanen, vilket hon heller inte angett att hon varit, innebär således inte att det är visat att hon inte har varit uppdragsledare i projektet.

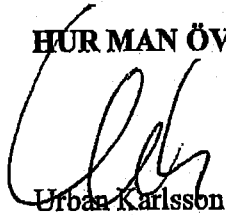
Ottosson & Wolrath anför vidare att det är felaktigt att Louise Helleklev Bengtsson varit uppdragsledare för Vianor AB under åren 2010-2011 och att detta styrks av bifogade K-ritningar. Ottosson & Wolrath har bifogat en K-ritning avseende detta projekt. I ritningen saknas information om vem som är uppdragsledare. Att Louise Helleklev Bengtsson inte anges på denna ritning innebär därmed inte något bevis som gör att hon sannolikt har lämnat felaktiga uppgifter i sitt cv.

Ottosson & Wolrath anför också att Marta Garcia Franco är angiven som arkitekt i Maddison konsults korfattade beskrivning av företaget enligt punkt 1.4.3. under rubriken Personal och att hon därför inte borde vara med under "övriga konsulter" som konstruktör samt att övriga konsulter, Johanna Silén och Sebastian Rosén, inte står med under rubriken Personal. Det ställs i förfrågningsunderlaget inte upp några krav vad gäller de konsulter som ska anges under "övriga konsulter" och dessa utvärderas inte heller av kommunen. Enbart att Marta Garcia Franco står angiven som arkitekt i Maddison konsults kortfattade beskrivning av företaget innebär därmed inte att Maddison konsult har brutit mot förfrågningsunderlagets skallkrav. Vidare saknas krav på att de konsulter som anges under "övriga konsulter" även ska redovisas i den kortfattade beskrivningen av det anbudsgivande företaget enligt punkten 1.4.3. Inte heller att SSI Byggdata står med som samarbetspartner i företagspresentationen, men inte är med som underleverantör i organisationsplanen med cv, innebär att Maddison konsult har brutit mot något skallkrav eftersom det inte framkommit att Maddison konsult avser att använda SSI Byggdata som underleverantör i upphandlingen.

Sammanfattningsvis har Ottosson & Wolrath, utifrån de omständigheter som bolaget framför som grund för sin talan och den bevisning som

bolaget hänvisar till, inte visat att kommunen, genom att låta Maddison konsults anbud gå vidare till utvärdering, brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i lagen och att detta medfört att Ottosson & Wolrath lidit eller kan komma att lida skada. Ottosson & Wolraths ansökan ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1 B LOU)

Urban Karlsson

Rådman

Föredragande i målet har varit föredraganden Helen Ljungbeck.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar *prövningstillstånd* om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om *prövningstillstånd* inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att *prövningstillstånd* bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få *prövningstillstånd*
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

